

УДК 792.8(438)

Т. Л. Пovalій

ЗМІСТ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА: ІНТЕРКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ

В умовах загострення міжнаціональних суперечностей інтеркультурне виховання стає необхідною складовою освітньо-виховних процесів. Реформаційні процеси в хореографічній галузі, що відбуваються останніми роками в Польщі, здійснюються за такими основними напрямками: збереження національних танцювальних традицій, розвиток сучасної хореографії, дослідження хореографії в контексті інтеркультурної освіти. Сутність інтеркультурної хореографічної освіти полягає у знайомстві зі здобутками світової культури та стимулюванні особистості до розуміння і пізнання культурних традицій свого народу.

Хореографічна освіта розглядається польськими науковцями як багаторівневий процес, що може активно впливати на формування духовних якостей людини через цілеспрямовану передачу молоді соціально-історичного досвіду засобами польського національного танцю (Jan Losakiewicz, Jadwiga Kurant, Zofia Marcinek, Maria Wnek, Emma Cieslinska, Michalina Wojtas, Marek Czarnowski, Mariusz Krupinski), сучасного танцю (Anna Wielogorska, Katarzyna Skawinska), народно-сценічного танцю (Norbert Pozniewski, Jan Łosakiewicz, Ryszard Terperek), класичного танцю (Milena Jurczyk, Dagmara Dryl) тощо. Проблемами антропології танцю займаються Tomasz Nowak, Jolanta Kowalska, Wiesna Mond-Kozłowska. Інші дослідники вивчають педагогічні, психологічні та естетичні аспекти хореографічної підготовки майбутніх фахівців (Alexandry Azarkevitch, Magdalena Malska), історію та умови формування виконавської майстерності (Iwona Morawska, Waclaw Panek, Joanna Sibilska-Siudym). Проблемами змісту навчання в балетних та початкових школах займаються Aleksandra Dziuros, Grzelak Elzbieta, Hanna Bartkowiak та ін.

Нині в українському науковому просторі актуалізується потреба в розширенні спектру досліджень у сфері хореографічної освіти у першу чергу – обґрунтування її змісту у контексті євроінтеграції. Тому метою статті є висвітлення інтеркультурного змісту хореографічної освіти в Республіці Польща, що конкретизовано у таких завданнях:

- розглянути зміст навчальних дисциплін у закладах хореографічної освіти в Республіці Польща;
- висвітлити інтеркультурний аспект у змісті фахової підготовки майбутнього хореографа в Польщі;
- виокремити дисципліни з інтеркультурним змістом, які входять до складу навчальних планів окремих вишів.

В умовах нової освітньої ситуації, для якої характерне посилення етнізації змісту освіти, актуалізуються проблеми інтеркультурної хореографічної освіти та вдосконалення професійної підготовки майбутніх танцівників. Хореографічну освіту в Польщі можна отримати в спеціальних балетних школах (Познань, Битом, Вроцлав, Гданськ, Лодзь, Варшава) та вищих навчальних закладах різного типу (Краков, Кельці, Люблін, Варшава, Лодзь, Катовіці).

У змісті інтеркультурної підготовки майбутнього хореографа в Польщі важливе місце посідає комплекс предметів, що дозволяє опанувати техніку виконання і методику викладання танців різних країн. Основними серед профільних дисциплін є: теорія та методика викладання польського національного танцю, бального танцю, історико-побутового танцю, характерного танцю та народно-сценічного танцю [1].

Тематика профільних дисциплін з хореографії

Навчальна дисципліна	Розділи курсу
Польський національний танець	<i>Регіони:</i> Нижньосілезьке воєводство, Куявсько-Поморське воєводство, Люблінське воєводство, Підляське воєводство, Сілезьке воєводство, Вармінсько-Мазурське воєводство та ін. <i>Танці:</i> «Мазурка», «Куявяк», «Оберек», «Полонез», «Краков'як».
Народно-сценічний танець	<i>Національні танці:</i> російський, татарський, білоруський, український, іспанський, угорський, циганський, італійський, молдавський та грузинський.
Бальний танець	<i>Європейська програма:</i> "Повільний вальс", "Танго", "Віденський вальс", "Повільний фокстрот", "Квікстеп". <i>Латиноамериканська програма:</i> "Самба", "Ча-ча-ча", "Румба", "Пасадобль", "Джайв".
Історико-побутовий танець	<i>Побутові танці середніх віків:</i> "Селянський бранль", "Фарандола", "Лендлер", "Бурре", "Салонний бранль". <i>Побутові танці епохи Відродження :</i> "Алеманда", "Павана", "Куранта", "Вольта". <i>Побутові танці XVII ст.:</i> "Монтаньяр", "Жига", "Романеска", "Менует"(повільний). <i>Побутові танці XVIII ст.:</i> "Менует"(швидкий), "Гавот", "Полонез", "Алеманда". <i>Побутові танці XIX ст.:</i> "Французька кадрили", "Вальс", "Полька", "Мазурка", "Міньон".

Студенти мають можливість порівняти танцювальну лексику різних етносів, відчутти спорідненість з ними у процесі опанування специфічної рухової пластики та інтонаційної палітри музичних

супроводу, що є стрижневою проблемою інтеркультурної хореографічної освіти. Так, іспанський танець виконується дуже темпераментно, із застосуванням різноманітних вистукувань каблуками і складної пластики рук. У грузинському танці відбивається строгість моралі грузинського народу і їх почуття обов'язку. Особливістю циганського танцю є поступове наростання темпу від повільного до швидкого, де особлива увага приділяється складній грі ніг [2].

Інтеркультурність хореографічної освіти посилюється тим, що студенти опановують танці інших народів у межах курсів, які проводяться хореографами, запрошеними з різних країн. Чимало є також теоретичних предметів, які виховують у студентів толерантність і дають можливість познайомитися з національними особливостями та здобутками світових культур: антропологія танцю, історія танцю та балету, композиція танцю, психологія танцю, педагогіка танцю, естетика танцю та ін. Зауважимо, що теоретичні навчальні дисципліни зобов'язують до тісної співпраці в усіх сферах суспільно-культурного життя, спрямовують на збагачення студентів новітньою науковою інформацією і вимагають виникнення активного полілогу в галузі хореографічної освіти.

Метою та завданням навчального курсу «Історія танцю та балету» є: аналіз провідних етапів та тенденцій розвитку світового хореографічного мистецтва, формування у майбутніх учителів хореографії цілісної системи знань щодо історії світового балетного театру [3, с. 8 – 15]. Предмет «Антропологія танцю» вивчає питання, пов'язані з історією, формами і методами класифікації цього явища, а також місце танцю в співтоваристві традиційної та сучасної культури і мистецтва. Курс «Естетика танцю» направлений на формування певного рівня естетичної культури особистості, вивчення абсолютної гармонії і порядку в танцювальних композиціях різних стилів, вироблення естетичних цінностей на користь відкриття і розуміння інших.

Програми предметів «Психологія та педагогіка танцю» побудовані в тісному міжпредметному взаємозв'язку з основними теоретичними курсами соціальної психології, педагогіки та художньої творчості. Їх завданням є: вивчення індивідуально-психологічних особливостей особистості, що забезпечує прищеплення поваги і спрямованості на пізнання Іншого; формування загального уявлення про педагогічну систему організації та управління діяльністю творчого колективу в різних країнах; формування вразливості й уміння співпрацювати; озброєння студентів знаннями про сутність і специфіку професійної майстерності педагога-балетмейстера.

Наголосимо, що в загальному вигляді зміст хореографічної освіти в навчальних закладах Польщі подібний, але до стандартного переліку хореографічних дисциплін кожен виш вносить індивідуальні пропозиції, зокрема: Музичний Університет імені Фредерика Шопена вводить у навчальний план «психологію танцю» та «педагогіку танцю»; «Філософія

танцю», «Польський танцювальний фольклор» та «Гігієна роботи актора-танцівника» викладаються в Державній Вищій Театральній Школі імені Людвіка Сольського в Кракові; Академія Гуманістично-Економічна в Лодзі розглядає курси «Постановка і режисура», «Принципи гриму», «Танцювальні проекти»; курс «Анатомія і фізіологія руху» передбачений навчальним планом Музичної Академії імені Карла Шимановського; «Етнічні танці», «Підстави костюмології», «Психотерапія танцем і рухом» вивчаються студентами Люблінської Вищої Школи Суспільних Наук.

У результаті вивчення студентами навчальних дисциплін у закладах хореографічної освіти в Республіці Польща відбувається: пізнання себе і власної культури, формування знань про особливості розвитку хореографічного мистецтва різних часів і народів у їх закономірних проявах, виховання у собі почуття цінності й гідності в стані зрозуміти інших людей, шанування відмінностей і трактування їх як чинника розвитку. Важливість інтеркультурної компетентності студентів зумовлюється потребою виховання сучасної молоді в дусі поваги до інших культур, розширення її потенційних когнітивних можливостей, формування у неї готовності до міжкультурного діалогу, до урегулювання міжнаціональних та етнічних конфліктів шляхом переговорів та пошуку консенсусу [4, с. 121 – 124].

Узагальнення змісту хореографічної освіти в Республіці Польща дає підстави для таких висновків.

1. Зміст навчальних дисциплін у закладах хореографічної освіти в Республіці Польща передбачає удосконалення технічної та виконавської майстерності, забезпечує формування у студентів знань про основні методики викладання хореографії різних суспільств тощо.

2. Інтеркультурність хореографічної освіти полягає у знайомстві з танцювальним мистецтвом рідного краю та інших народів, яке виховує у студентів толерантність і дає можливість познайомитися з національними особливостями та здобутками світових культур.

3. У навчальні плани підготовки майбутніх танцівників у Республіці Польща внесені дисципліни, які є стандартні для всіх закладів освіти, а предмети що пропонуються до вільного вибору студентів містять проекцію інших галузей знань на фахові дисципліни (філософія, психологія, педагогіка).

Зазначимо, що у статті розглянуто окремі аспекти проблеми змісту хореографічної освіти в Республіці Польща. Результати комплексного дослідження будуть висвітлені в наших наступних публікаціях.

Література

1. **Sier-Janik Barbara** Edukacja zawodowa w zakresie tańca / Barbara Sier-Janik. – Warszawa: Instytut Muzyki i Tańca, 2011. – 24 s.
2. **Losakiewicz Jan** Raport o tancu ludowym i tanecznym ruchu

folklorystycznym w Polsce / Jan Losakiewicz, Ryszard Teperek. – Warszawa: Instytut Muzyki i Tańca, 2011. – 29 s. **3. Kisiel Marta** Wiedzy o kulturze: program nauczania. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://wiedzaokulturze.pl/images/do_pobrania/wiedza_o_kulturze_program.pdf **4. Nikitorowicz Jerzy** Pogranicze Tożsamość Edukacja międzykulturowa / Jerzy Nikitorowicz. – Białystok: Trans humana, 1995. – 178 s.

Повалій Т. Л. Зміст хореографічної освіти в Республіці Польща: інтеркультурний аспект

У статті розглядається зміст профільних навчальних дисциплін у закладах хореографічної освіти в Республіці Польща; визначається тематика теоретичних предметів, що входять до навчального плану хореографічної підготовки в Польщі; висвітлюється інтеркультурний аспект у змісті фахової підготовки майбутнього хореографа; виокремлюються дисципліни з інтеркультурним змістом, які не входять до стандартного переліку хореографічних дисциплін.

Ключові слова: інтеркультурна хореографічна освіта, навчальна дисципліна, Республіка Польща.

Повалій Т. Л. Содержание хореографического образования в Республике Польша: интеркультурный аспект

В статье рассматривается содержание профильных учебных дисциплин в заведениях хореографического образования в Республике Польша; определяется тематика теоретических предметов, которые входят в учебный план хореографической подготовки в Польше; освещается интеркультурный аспект в содержании профессиональной подготовки будущего хореографа; выделяются дисциплины с интеркультурным содержанием, которые не входят в стандартный перечень хореографических дисциплин.

Ключевые слова: интеркультурное хореографическое образование, учебная дисциплина, Республика Польша.

Povalii T.L. The content of choreographic education in the Republic of Poland: intercultural aspect.

The article treats the set of disciplines, which allows to master the dancing technique itself as well as the dancing teaching methodology. The article examines curriculums and work programs of special ballet schools of Poland (Olga Slawska-Lipczynska General Ballet School in Poznan, Ludomir Rozycki General Ballet School in Bytom, National General Ballet School in Gdansk, Felix Parnell Ballet School in Lodz, Roman Turchinovich General Ballet School in Warsaw) and various universities of different types (The Fryderyk Chopin University of Music, Ludwik Solski Academy for the Dramatic Arts, Academy of Humanities and Economics in Lodz, Karol Szymanowski Music Academy in Katowice, University of Life Sciences in

Lublin). The article also defines the meaning of the core disciplines included in Polish choreographic curriculum (Polish Folk Dance, Folk Stage Dance, Ballroom Dance, Historical Dance), compares the dancing vocabularies of different ethnic groups, exposes the intercultural aspect in the meaning of professional training of the future choreographers, defines theoretical disciplines which gives an ability to familiarize oneself with the national peculiarities and achievements of world cultures. The article exposes the goal and objective of the following disciplines: "History of Dance and Ballet", "The Anthropology of the Dance", "The Aesthetics of the Dance", "Psychology and Pedagogy of the Dance", defines the disciplines which have intercultural meaning and are not included to the standard list of choreographic disciplines.

Key words: intercultural choreographic education, academic subject, the Republic of Poland.